

BIJLAGE BIJ LEDENBRIEF GESCHILLENCOMMISSIE SOCIAAL DOMEIN

Buitengewone ALV 30 november 2018

Waarom een Geschillencommissie Sociaal Domein oprichten?

In de eerste drie jaar na de decentralisatie van het sociaal domein ontstaan regelmatig geschillen tussen gemeenten en aanbieders en ook tussen gemeenten onderling. Het betreft geschillen op het terrein van de jeugdhulp, en ook op het terrein van de maatschappelijke opvang. (Te) vaak komen de betrokken partijen niet of moeizaam tot een oplossing, of moet een dure en tijdrovende gang naar de rechter worden gemaakt.

Bij de vaststelling van Zorg voor de Jeugd in april 2018 is daarom tussen rijk, gemeenten, branches en cliëntenorganisaties afgesproken dat er een geschillencommissie komt. Deze geschillencommissie is een initiatief van de VNG en de Branches gespecialiseerde Jeugdzorg (BGZJ: GGZ-Nederland, Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland, Vereniging Orthopedagogische Behandelcentra en Jeugdzorg Nederland).

Een geschillencommissie is nuttig wanneer gemeenten onderling of gemeenten en aanbieders er niet met elkaar uitkomen en bemiddeling geen soelaas heeft geboden. De voordelen van een geschillencommissie zijn:

- Laagdrempelige voorziening
- Snelle behandeling
- Deskundige en onafhankelijke behandeling
- Lage kosten voor partijen

In deze notitie wordt de geschillencommissie verder uitgewerkt. Deze notitie is bestuurlijk besproken op maandag 24 september door de BGZJ, en op 6 september door de VNG-commissie Zorg, Jeugd en Onderwijs. Omdat aan VNG-zijde instemming van de ledenvergadering nodig is, is deze notitie voorgelegd aan het VNG-bestuur op 3 oktober. Tot de oprichting van de geschillencommissie wordt besloten in de buitengewone algemene ledenvergadering (BALV) van de VNG op 30 november.

Welke geschillen behandelt de geschillencommissie?

Het is van belang zoveel mogelijk concreet te maken welke geschillen bij de geschillencommissie terecht kunnen komen. Het komt het probleemoplossend vermogen van het veld niet ten goede als elk potentieel verschil van mening een zaak van de geschillencommissie wordt. Daarnaast geeft een goede afgrenzing de commissie de mogelijkheid een ruime expertise op de te behandelen terreinen op te bouwen, en daarmee een gezaghebbende rol te gaan innemen in het veld. Naar verwachting zal de commissie op deze wijze een groot deel van de op dit moment veel voorkomende geschillen op een effectieve en voor partijen kostenbesparende wijze tot een oplossing kunnen brengen.

Tot nu toe zijn de volgende (concrete) geschillen genoemd als geschillen die geschikt zouden kunnen zijn voor behandeling door de geschillencommissie:

1. Geschillen tussen gemeenten over welke gemeente verantwoordelijk is conform het woonplaatsbeginsel (Jeugd). Aanbieders zijn hier vooral belanghebbende in, en in een beperkt aantal gevallen partij.
2. Geschillen tussen een gemeente en een aanbieder in een inkoopproces.
3. Geschillen over toepassing van ISD-standaarden.
4. Uiteenvallen van samenwerking tussen gemeenten. Dit is een onderwerp waar het OZJ over kan adviseren en VNG vervolgens bestuurlijk op ingezet kan worden. Daarna kan het rijk ingrijpen op basis van een (nog aan te brengen) aanwijzingsbevoegdheid in de wet.

Punten 1 en 2: dit zijn geschillen die vaak voorkomen. Het voorstel is deze punten in ieder geval onder de reikwijdte van de commissie te brengen.

Punt 3: de stuurgroep I-sociaal domein (het Ondersteuningsteam Zorg voor Jeugd, OZJ) heeft besloten zich voor de komende periode te richten op ondersteunen en aanspreken van betrokken partijen. Er is nader overleg nodig met het ketenbureau I-sociaal domein of het nuttig/wenselijk is geschillen over de toepassing van I-standaarden ook onder de reikwijdte van de geschillencommissie te laten vallen.

Punt 4: van een geschil tussen gemeenten is in dit geval niet echt sprake; het gaat vaak om aanbieders die de gevolgen van het uiteenvallen van samenwerking tussen gemeenten ervaren. Het onderwerp lijkt te breed om bij de geschillencommissie onder te brengen.

De werkingssfeer en reikwijdte van de geschillencommissie wordt in een reglement vastgelegd. Het reglement wordt vastgesteld door de commissie Zorg, Jeugd en Onderwijs, na consultatie van de BGZJ. De geschillencommissie bepaalt aan de hand van het reglement of een geschil in behandeling wordt genomen of niet. Het reglement wordt zodanig geformuleerd dat ook aanpalende geschillen kunnen worden behandeld binnen de in de komende periode te bepalen scope, waarbij de hierboven genoemde punten als uitgangspunt dienen. De werkingssfeer en reikwijdte kan in de loop der tijd worden verbreed (bijvoorbeeld naar andere geschillen in het sociaal domein). Uitzondering is de landelijke toegankelijkheid beschermd wonen, waar de VNG al een eigen commissie voor heeft opgezet welke zich uitsluitend op dit onderwerp richt.

Aanbrengen geschillen bij de geschillencommissie/bindende kracht uitspraken

Het reglement bepaalt hoe en welke geschillen worden aangebracht bij de geschillencommissie. Bij ieder geschil geldt dat partijen eerst in onderling overleg en waar nodig met steun van derden, zoals het OZJ een oplossing hebben proberen te bereiken.

Als partijen er niet uitkomen, kan het geschil bij de commissie worden aangebracht. Beide partijen moeten daar mee instemmen. Dat kan wat bijvoorbeeld inkoopgeschillen betreft op het moment van het ontstaan van het geschil zelf. Om de gang naar de geschillencommissie te stimuleren is het aan te raden een standaard clause in inkoopcontracten op te nemen die bepaalt dat partijen op voorhand

overeenkomen een geschil voor te leggen aan de geschillencommissie. Overigens staat het partijen vrij de zaak alsnog aan de rechter voor te leggen (waarbij de rechter in veel gevallen de uitspraak van de geschillencommissie marginaal zal toetsen).

Wat het woonplaatsbeginsel betreft: het is vaak de aanbieder die merkt dat een factuur niet betaald wordt, of zelfs een plaatsing niet rond komt, omdat twee gemeenten onderling de knoop niet doorhakken wie verantwoordelijk is. Als onderling overleg geen oplossing biedt, kan de aanbieder het geschil aan de geschillencommissie voorleggen, waarbij een of beide gemeenten als partij wordt betrokken. Ook kunnen gemeenten onderling besluiten een dergelijk geschil aan de geschillencommissie voor te leggen.

Geschillen rond de toepassing van het woonplaatsbeginsel komen relatief vaak voor. Het spreekt voor zich dat dergelijke geschillen tot maatschappelijk zeer onwenselijke situaties kunnen leiden, omdat de zorg voor een kind dat hulp nodig heeft in het geding komt. Daarnaast veroorzaken deze geschillen grote administratieve lasten voor gemeenten en aanbieders. Juist deze geschillen lenen zich goed voor behandeling door een deskundige geschillencommissie. Voorwaarde daarvoor is wel dat gemeenten zich op voorhand committeren aan zowel de gang naar de geschillencommissie als aan het opvolgen van de uitspraken van de commissie. Daarom wordt aan de BALV van 30 november 2018 gevraagd daar een uitspraak over te doen. De branches zullen in aansluiting hierop afspraken maken met hun leden en deze in het bestuurlijk overleg met de VNG bekrachtigen. Ook hier geldt dat het partijen vrij staat de zaak alsnog aan de rechter voor te leggen, die de uitspraak van de geschillencommissie veelal marginaal zal toetsen.

Organisatie van de geschillencommissie

De opzet van de geschillencommissie zal zodanig zijn dat ook geschillen buiten de jeugdhulp, bijvoorbeeld op het gebied van de Wmo (in eerste instantie inkoopgeschillen), aan de commissie kunnen worden voorgelegd. Daarom is ook gekozen voor de naam 'Geschillencommissie Sociaal Domein'.

De commissie zal conform het reglement in eerste instantie bestaan uit drie, later mogelijk vijf leden, afhankelijk van het aantal zaken dat wordt aangebracht. Ook wordt een secretaris aangesteld, die verantwoordelijk is voor de meer logistieke zaken (het innemen en onderbrengen van de zaken, voorbereiden van zittingen en uitspraken, contacten met partijen en informatieverstrekking, publicatie van de uitspraken en dergelijke).

De commissie is onafhankelijk. Dit blijkt concreet uit de benoeming van de leden en de aan te stellen secretaris die geen rol hebben in bijvoorbeeld het ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd en geen actuele binding hebben met één van de gemeentelijke regio's of aanbieders etc. De commissieleden dienen specifieke kennis te hebben, of zich snel eigen te kunnen maken, op de terreinen waarmee de commissie zich bezighoudt. Indien nodig kan de commissie advies vragen aan een onafhankelijk expert

(bijvoorbeeld als zich een gecompliceerd inkoopgeschil voordoet waarvoor zeer specifieke kennis wordt vereist).

De VNG-commissie Zorg, Jeugd en Onderwijs benoemt de leden en stelt het reglement vast. De commissie doet dit na consultatie van de betrokken vertegenwoordigers van aanbieders, zoals de BGZJ.

Ten slotte is het voorstel, vanwege de benodigde onafhankelijkheid, een eigen website voor de geschillencommissie in te stellen. De website bevat alle relevante informatie over de opzet en werkwijze van de commissie. Daarnaast kunnen de uitspraken van de commissie (geanonimiseerd) op de website worden gepubliceerd. De uitspraken zijn relevant voor gemeenten en aanbieders en kunnen helpen om er onderling uit te komen, omdat de geschillencommissie in vergelijkbare gevallen al een uitspraak heeft gedaan.